

de Kunstbode

2 Rolf van Rooij kijkt analoog

3 Art Rotterdam breidt uit

6 Rijksmonument bomvol kunst

11 Wilfried de Jong ontmoet engel

Teun Castelein, Totems, 2022 (Courtesy: Gallery Vriend van Bavink). Te zien tijdens Art Rotterdam op het buitenterrein van de Van Nellefabriek.

Knipoog naar de realiteit

Lisandro Suriel: “Prospects was springplank voor mijn carrière”

Eén van de talenten die met zijn werk op Prospects stond (in 2020) en wiens carrière een boost kreeg dankzij de Art Rotterdam, is Lisandro Suriel (1990), een bijzondere fotograaf uit Sint-Maarten. Hij is opgeleid aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten (KABK) in Den Haag en deed een research master aan de Universiteit van Amsterdam in 2015. Sinds zijn afstuderen is zijn ster rijzende. In dit gesprek vertelt Lisandro over zijn werk en wat Prospects hem bracht.

Wat zien wij in jouw kunst?

Mijn kunst is een verkenning en ontdekking van de zwarte verbeelding. Misschien is het ook de zoektocht naar een eigen verhaal. In mijn jeugd op Sint-Maarten ging het op school vooral over de Europese geschiedenis, niet over onze eigen geschiedenis. Gebeurde dat wel, dan ging het over Columbus en slavernij – een negatieve benadering. Mijn vraag is: hoe vinden we verhalen die voorbij het slavernij narratief gaan? De verhalen van mijn voorouders zijn niet gedocumenteerd, die kan ik niet ‘opzoeken’. Die uiten zich voornamelijk in het orale, in de verbeelding, in het geloof en bijgeloof, in dans, muziek, en kleding. Die herinnering probeer ik te laten zien in mijn werk; een dekoloniaal project. Zo hoeven we niet naar ‘traditionele’ instituties te kijken voor

kennis over onszelf. Ik noem mijn werk daarom graag een documentatie van de verbeelding – een van de vele manieren van kennisvergaring die óók valide is, buiten de instituties om.

Waarom heb je zo’n fascinatie voor beeld?

Het is voor mij van nature makkelijk om thema’s te verbeelden. Ik maak graag magisch realistische beelden, met fotografie is dit genre goed uit te drukken. Mijn werk is een knipoog naar de realiteit, omdat die te vaak op eenzijdige wijze benaderd wordt. In mijn project Ghost Island, dat ik heb kunnen financieren door een bijdrage van het Mondriaan Fonds, probeer ik op magisch realistische wijze de verhalen van mijn voorouders te vertellen. Zonder

Lisandro Suriel, Trance Atlantic, 2020

Prospects zou ik mijn essentiële reis naar Brazilië, waar ik mijn project ben begonnen, niet gemaakt kunnen hebben.

Hoe heeft Art Rotterdam x Prospects jouw carrière beïnvloed?

Door Prospects kon ik een begin maken aan mijn project. Als je eenmaal een instelling als het Mondriaan Fonds aan je naam gekoppeld hebt, krijgt jouw kunstenaarschap erkenning. Op Art Rotterdam komen zo veel mensen kijken, ik heb zoveel mensen gesproken. Daar heb ik dan ook mijn huidige galerie gevonden, Chrysalid Gallery, die mij weer fotobeurs Unseen en andere internationale beurzen bracht. Terugkijkend op het afgelopen jaar is Prospects een grote springplank geweest voor mijn carrière. Een turning point.

Haute Photographie toont nieuw talent

Toen talentvol fotograaf Rolf van Rooij (2003) een paar jaar geleden een vooroorlogse camera van zijn moeder kreeg, besloot hij de eerste anderhalf jaar van zijn nog prille carrière enkel analoog te fotograferen.

Hoe ben je begonnen?

Toen ik de analoge camera van mijn moeder kreeg, moest ik alles handmatig aansturen en heb ik de techniek snel geleerd. Ik begon met documentaire straatfotografie. Toen ik een beter gevoel kreeg voor het medium maakte ik minimalistische straatbeelden waarin de band tussen mens en architectuur een belangrijke rol speelde. In het begin heb ik veel fouten gemaakt, maar daardoor ben ik er wel achter gekomen wat er allemaal mogelijk is binnen fotografie. Hierdoor stond ik open voor het abstracte werk waar nu mijn focus ligt.

Analoog fotograferen lijkt aan een comeback bezig te zijn...

Op een bepaalde manier is het een hype geworden, maar daar is ook wel een nuttige reden voor: we leven in een

drukke, snelle wereld. Sociale media maken dat kunstenaars gepusht worden veel te produceren. Maar het ding is: als kunstenaar moet je niet produceren, maar creëren. Als je gaat produceren ontstaat er niets nieuws. Centraal in mijn werk staat een kritische bevraging van het medium fotografie; wat is fotografie, wat zou het kunnen zijn? Wat gebeurt er als je alle figuratieve elementen die het werk koppelen aan een visueel element in onze eigen realiteit wegneemt?

Wat betekent het voor jou om op Haute Photographie te staan?

Het is een erkenning van waar ik mee bezig ben, waar ik van houd. Dat dat oké is, dat ik daar mee bezig mag zijn! Ik heb Roy Kahmann (initiatiefnemer van Haute Photographie) twee jaar geleden op een kunstbeurs ontmoet. Na wat over en weer contact wilde hij mij gaan coachen, heel bijzonder! Hij heeft mij geholpen de lijnen in mijn werk te zien. Waarom werkt dit wel, dit niet en waarom werken deze beelden wel goed samen en die juist niet? Ik ben daarom heel dankbaar dat ik sinds 1 januari door Kahmann Gallery gepresenteerd wordt!

Rolf van Rooij | Foto: Liza Wolters

Haute Photographie
19 t/m 22 mei
Keilepand, Keillestraat 9
haute-photographie.com

Art Rotterdam 2022: uitbreiding van talentenbeurs Prospects en vernieuwing van videosectie Projections

Prospects 2021 met werk van Rosa Doornenbal en op de achtergrond werk van Xavier Hardjopawiro | Foto: Almicheal Fraay

Art Rotterdam 2020 | Foto: Almicheal Fraay

De drieëntwintigste editie van Art Rotterdam is het voorlopige Nederlandse hoogtepunt van het post-corona kunstseizoen. Met de pas geopende Biënnale van Venetië en de Documenta en Art Basel in het vooruitzicht lijkt de kunstwereld zich dezer dagen te herpakken. Art Rotterdam is sinds jaren de belangrijkste hedendaagse kunstbeurs van ons land met ruim honderd galeries, een foto-, design-, en sieradenbeurs elders in de stad en een overladen randprogramma.

Bijzonder dit jaar is Projections, waarbij voor het eerst videopresentaties staan opgesteld op de stands van geselecteerde galeries. Naast de vernieuwde opzet van Projections is de talentenbeurs Prospects groter dan ooit. Mogelijk gemaakt door het Mondriaan Fonds, biedt Prospects een springplank aan 93 veelbelovende kunstenaars in een eigen gebouw op het terrein van de Unesco World Heritage Van Nellefabriek.

Na Covid nieuwe kansen

Zes nieuwe plekken voor tentoonstelling en ontmoeting

Seet van Hout, *Memory Lace*, 2022

ROOF-A

Tentoonstellen, verbinden en ontwikkelen

ROOF-A is zowel podium als trefpunt voor kunstenaars, fotografen, verzamelaars en liefhebbers. De 'tentoonstellingstak' ROOF-A Gallery richt zich op expositie en verbinding tussen alle spelers in de kunstwereld. 'Ontwikkeltak' ROOF-A Development is er voor artistieke projecten in opdracht en strategisch cultureel advies. Oprichter en conceptbedenker Lobke Broos: "De crossover tussen deze bedrijfsonderdelen is onderscheidend en van meerwaarde. Mensen van kunst laten genieten, kunstenaars ondersteunen en dit alles aan elkaar verbinden, dat zijn mijn belangrijkste drijfveren."

Westplein 9b | roof-a.com

Tijdens Rotterdam Art Week

NOW+HERE van Frank van der Salm, *In Elements* van Sjoerd Knibbeler en previews van Hans Broek en Seet van Hout.

Artist Impression van BRUTUS

BRUTUS

Artist Driven Playground

In het Rotterdamse M4H-gebied – op de plek waar kunstenaar Joep van Lieshout al decennia bouwt aan zijn kunstimperium – verrijst BRUTUS. Dit cultuurcentrum van 7000 m² huisvest onder andere tentoonstellingsruimtes, een labyrint, plek voor workshops en educatie, ateliers, woonwerkplekken voor kunstenaars en een beeldentuin. Van Lieshout en projectontwikkelaar RED Company zijn de drijvende krachten achter het plan, waarin kunst en commercie hand in hand gaan. Deze 'artist driven playground' stelt makers centraal én garandeert ze – ongeacht gentrificatie – een plek. Hier tonen kunstenaars hun werk en is het volledige oeuvre van Van Lieshout zelf te ervaren.

Keileweg 10-18 | brutus.nl

Tijdens Rotterdam Art Week

Onder de titel *Obsessions* presenteert Brutus tot 29 mei een tentoonstelling met nieuw werk van L.A. Raven, een expositie van nieuw talent Alexandra Phillips en een installatie van Atelier Van Lieshout.

Portret voor *Dear Future* van Amin Silva Lopes

GÆA Studio

'Huiskamer' voor fotografie en expositie

GÆA Studio is een Rotterdamse fotostudio, evenementen- en expositieruimte in De Achtertuin aan de Kralingse Oostzeedijk. De lichte ruimte van 200 m² met hoge plafonds is ideaal voor fotoshoots, vergaderingen en workshops, maar doet het ook goed als plek voor tentoonstellingen. Fotograaf Zahra Reijs opende de studio in 2019. "Ik vond het moeilijk om werk te maken dat niet volledig vanuit mezelf kwam. Door een studio voor creatieve producties te openen, kon ik de ruimte vinden om mijn eigen project en fotoboek *Dear Future* te ontwikkelen. Hierbij portretteer ik hedendaagse jongeren die volledig zichzelf durven zijn: de generatie van verandering."

Oostzeedijk 10 | gaeastudio.nl

Tijdens Rotterdam Art Week

In haar studio toont Zahra een preview van haar project *Dear Future* en is het gelijknamige fotoboek te bestellen. Op zaterdag 21 mei wordt in Poing Rotterdam tot vroeg in de ochtend gedanst voor en door de generatie van verandering.

Het Huis van de Fotografie aan de Westersingel

Huis van de Fotografie

Ontmoetingsplek voor makers en liefhebbers van fotografie

Huis van de Fotografie opereert op het snijvlak van de academische, museale en galeriewereld, met lezingen, presentaties, workshops, kortdurende exposities, artist-in-residencies, tijdelijke werkplekken én een heuse fotoboekenbibliotheek. Maar het allerbelangrijkste volgens oprichters Helma Vlemmings, Annet Schipper en Vivian Ammerlaan is de ontmoeting. Helma Vlemmings: "Wij misten een plek waar fotografen zelf de regie hebben over programmering en expositie, waar niet de voorkeuren of belangen van anderen domineren. De vrijheid die we hier hebben, zorgt voor een enorme diversiteit. En dat ook nog eens op een geweldig mooie plek aan de Westersingel!"

Westersingel 101 | huisvandefotografierotterdam.nl

Tijdens Rotterdam Art Week

Fototentoonstelling *As the world turns*, met werk van ruim twintig internationale fotografen en kunstenaars zoals Annabel Oosteweeghel, Dale Grant, Joran van Soest, Sevilya Maria, Janita Sassen, Willem van den Hoed en Kimberly Dias.

Ode aan onconventionele kunst

In Weisbard biedt Hugo Borst vergeten en ongezien talent een nieuw podium

Galerie Weisbard | Foto: Liza Wolters

Openbaar groen binnenhof Little C

Galerie Weisbard | Foto: Liza Wolters

In Weisbard siert onconventioneel werk de muren, op waarde geschat door oprichter Hugo Borst. De schrijver en voetbalcriticus opende – over breken met conventies gesproken – in april 2022 zijn eigen presentatieplek aan de Karl Weisbardstraat. In de nieuwe Rotterdamse buurt Little C geeft hij zijn liefde voor kunst eindelijk de ruimte.

En ruimte heeft én neemt Hugo Borst, in alle opzichten. "Weisbard toont werk van outsiders, nieuw talent en vergeten kunstenaars, en eigenlijk nog meer dan dat. Ik wil niet het slachtoffer worden van mijn eigen dogma of format." In deze tak van sport hoeft Borst zich niet aan een maximaal aantal woorden te houden, dus waarom zou hij? Less is a bore!

dEUS

De deur is nog niet dicht of de verse galerist (een titel die hij overigens zelf niet zal gebruiken) vertelt uit volle borst over zijn nieuwe plek. "De muren zijn nu nog leeg, maar dat verandert snel. Kijk, hier kunnen we tijdens exposities met vrijrijdbare wanden nog meer muurruimte creëren. En deze houten blokken vormen samen een podium, voor lezingen en muzikale avonden." Centraal in de ruimte is, achter glas, zijn persoonlijke bibliotheek te zien met daarachter het bureau waaraan hij zijn columns en boeken schrijft. Al jaren droomde hij van één plek voor al zijn werkzaamheden en liefhebberijen: schrijven, kunst exposeren en mensen ontvangen. "Dat plan had ik eigenlijk voor na mijn vijftenzestigste, maar de kans deed zich iets eerder voor. Mijn appartement aan de Witte de Withstraat, waar ik sinds 2008 werkte, werd te klein. Het stond er bomvol met kunst, ik kon het niet meer kwijt. Deze plek in Little C was precies wat ik zocht, met genoeg ruimte, zichtbaarheid en toegankelijkheid." Borst staat, als nieuwkomer in de kunstwereld, allerminst buitenspel: al van verschillende galeries kreeg hij een verzoek tot samenwerking. Dat leidt onder andere tot de expositie 'Hurry up and wait' van Tom Barman. Deze Belgische frontman van dEUS ontpopte zich na zijn vijftigste tot begenadigd fotograaf en toont zijn werk in mei voor het eerst in Nederland, bij Weisbard.

Met Weisbard als speelplaats toont Borst dat wat hij mooi en interessant vindt. Hij heeft daarbij een zwak voor de underdog: starters of autodidacten die niet per se reflecteren op de kunstgeschiedenis. Achter zijn liefde gaat bewondering schuil, voor de bravoure van deze makers in een tijd waarin de schaamtecultuur groot en het keurslijf krap is. "In mijn diepste wezen had ik graag een kunstenaar willen zijn. Kunstenaars durven, ze maken tegen de klippen op en hebben schijt aan wat anderen vinden." Toch is Borst niet veel anders dan de kunstenaars die hij bewondert. Niemand dwong hem – ogenschijnlijke outsider in de kunstwereld – om Weisbard te openen. Drive en durf wonnen het van conventies.

Outsiders

Borst stak zijn liefde voor kunst nooit onder stoelen of banken. In kranten en televisieprogramma's verklaarde hij diverse kunstenaars de liefde. Een

De Joodse immigrant Karl Weisbard (1877-1942) was oprichter van het WB-Theater. Deze ooit grootste bioscoop van Rotterdam opende in 1919 aan de Nieuwe Binnenweg. Net als zijn Joodse collega Abraham Tuschinski bleef Weisbard – onderweg naar Amerika – in Rotterdam hangen.

Weisbard

Karel Weisbardstraat 175
Geopend: woensdag t/m zaterdag van 13 tot 18 uur

Tijdens Rotterdam Art Week

Fototentoonstelling *Hurry up and wait* van Tom Barman.
weisbard.nl

Sculptuur uit tentoonstelling *Of(f) The Grid*

Salon Salon

Grenzen tussen kunst en design vervagen

Salon Salon is een expositieruimte voor kunst en design in Het Industriegebouw. Opgericht door Studio Beige (Masja van Deursen en Silvia Vergeer), biedt Salon Salon hedendaagse kunstenaars en ontwerpers een podium in de ruimte waar Studio Beige ook haar bureau runt. Aanvullend is er een programma van workshops, lezingen en evenementen. Masja: "In 2017 zijn we gestart met Salon Salon, vanuit een grote liefde voor kunst, ontwerp en architectuur. Als creatief bureau werken we veel samen met kunstenaars en creatieven. Voor hen wilden we iets doen, door ze een podium te bieden. Dus niet als galeriehouder met een vaste groep mensen, maar als een plek waar alles samenkomt en we de grenzen tussen autonome kunst en design oprekken."

Goudsesingel 62 | salonsalon.art

Tijdens Rotterdam Art Week

Tentoonstelling *Of(f) The Grid* toont de werken van Bram Vanderbeke, Tim Mastik en Tim Reuser. Ze delen een passie voor materiaalonderzoek, tactiliteit, herhaling en rasters (grids).

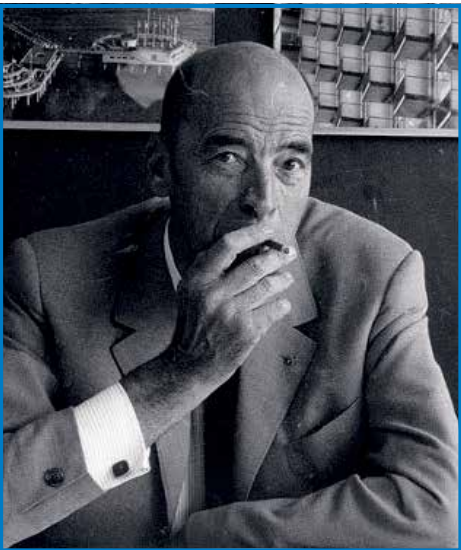

Rijksmonument bomvol kunst

Wederopbouwmonument het Industriegebouw opent de deuren voor kunst en design

Het Industriegebouw vlak na de oplevering in 1949

Monument voor kunst en design
Architect Huig Aart (Hugh) Maaskant ontwierp Het Industriegebouw (HIG), een Rotterdams wederopbouwicoon en inmiddels rijksmonument. Het was één van de eerste bedrijfsverzamelgebouwen van Nederland en opende in 1951. Luuk Schotsman kocht het in 2015 in verloederde staat. Na een grondige renovatie kreeg het zijn oorspronkelijke staat en functie terug. Inmiddels is HIG een begrip en huizen er meer dan 280 ondernemers en bedrijven. De dagelijkse dynamiek in en rondom het pand wordt versterkt door horeca én door de indrukwekkende verzameling kunstwerken die het pand inmiddels siert. Binnenkort zijn deze werken voor iedereen toegankelijk in Het Industriegebouw Modern (HIM).

Robert Zandvliet, Sam Drukker, Harry Markusse, Sabine Marcelis, Iwan Smit, Jan van der Ploeg, Ramsy Nasr en Maarten Baas: wat namen van kunstenaars wiens werken samen de bedrijfscollectie van Het Industriegebouw (HIG) aan de Goudsesingel vormen. Eigenhandig verzamelden Luuk en Esther Schotsman die collectie bij elkaar. Uit liefde en om een fijne werkplek te creëren voor zichzelf, voor hun team en voor de andere huurders in het gebouw. Luuk: “Steeds meer mensen wilden het met eigen ogen zien, dus de rondleidingen die we organiseerden zaten al snel vol.” Zo zag het idee voor HIM het daglicht: Het Industriegebouw Modern, a monument for art and design.

Luuk Schotsman groeide niet op met kunst. “Ik wist van niets. In de jaren negentig nam iemand mij mee op een verkenningstocht in de kunstwereld.” Zo groeide zijn liefde voor en kennis van kunst. Toen hij vervolgens een schilderij van Robert Zandvliet wilde kopen, kreeg hij van de galeriehouder ‘nee’ te horen. “Blijkbaar voldeed ik niet aan het beeld van de voornoemde kunstenaar binnen, ze kennen elkaar inmiddels goed. Dat Zandvliet in 2021 een grootse muurschildering op maat voor Het Industriegebouw maakte, lijkt de ultieme revanche.

Geen volle zalen, wel volle muren
Ook Esther kreeg kunst niet met de paplepel ingegoten, vertelt ze lachend. “Lang was mijn definitie van kunst aan de muur de roos van Ikea.” Hoe anders is dat nu. Luuk en Esther zijn samen goed

op de hoogte van hedendaagse kunst. Ze gaan naar kunstbeurzen, galeries en leren niet zelden de kunstenaars achter de werken goed kennen.

ESTHER EN LUK NEMEN GRAAG DE DREMPEL WEG WAAR ZE ZELF VROEGER OVER STRUIKELDEN

Luuk: “Esther heeft de veilingen erin gebracht. Een kunstbeurs kan een ondoorzichtige wereld zijn. Je kunt geen prijzen vergelijken bijvoorbeeld, het is wat een gek ervoor geeft. En soms is het dus moeilijk om bepaalde kunst te pakken te krijgen. Des te leuker vind ik het om hier te zorgen voor een mooie mix. Neem Harry Markusse, hij maakt ontzettend gaaf werk. Je kunt het gewoon online aanschaffen, waardoor het toegankelijk en anti-élitair is.” De grote liefde voor kunst, Het Industrie-

Luuk en Esther Schotsman | Foto: Liza Wolters

gebouw en voor de stad Rotterdam, deed het stel besluiten om de collectie breder te delen. Luuk: “Onze muren werden steeds voller, Rotterdam steeds armer wat kunst betreft en Het Industriegebouw groeide in bekendheid en populariteit. Het leek opeens heel logisch om dit monumentale gebouw niet alleen vanwege de architectuur, maar ook vanwege de kunst open te stellen.” Nu ze daartoe zelf in staat zijn, nemen ze graag de drempel weg waar ze zelf vroeger over struikelden. Esther: “Wij kennen zelf de ontoegankelijkheid van de kunstwereld en gunnen anderen een laagdrempelige ervaring. Hier zien mensen actuele kunst, zonder daarvoor naar een traditioneel museum te gaan. In een ‘normale’ omgeving maakt die

kunst soms nog meer impact. Hier sta je niet in een volle zaal tussen allerlei anderen, maar ben je soms ook alleen met een kunstwerk en je kop koffie.” Door kunst te verweven in het dagelijks leven, wordt je er juist meer door gegrepen, vindt het stel. Met hun initiatief plaatsen ze zich in een lange traditie van particuliere verzamelaars die vroeg of laat de eigen trots met het grote publiek willen delen. Hier alleen geen zaalwachters, lijsten aan de muur of bijschriften: tijdens een wandeling door HIG ontmoet je HIM als vanzelf. De hedendaagse werken worden letterlijk onderdeel van het monumentale gebouw. Luuk: “We hebben een groeiende vaste collectie. Veel vaster dan de muurschilderingen wordt het niet!”

Robert Zandvliet, Metropolis Alley, muur- en plafondschildering, 2021 | Foto: Pim Top

Harry Markusse, Purple Structures, muurschildering, 2022 | Foto: Friso Boven

Ontwerper Piet Hein Eek is vanaf het begin betrokken bij de renovatie en programmering van HIG.

“We willen dit jaar een Wonderkamer maken, vooral gevuld met hedendaagse kunst. Het ontwerp bestaat uit gestapelde volumes met verschillende functies. Er komt ook een slaapplek voor een toekomstig artist-in-residence programma.”

Kunstenaar Harry Markusse maakt muurschilderingen in het gebouw.

“Ik maak strak, minimalistisch en kleurrijk werk. In tegenstelling tot wat veel mensen denken, werk ik nooit met een ontwerp of schets vooraf. Het idee

zit in mijn hoofd en ik start direct met schilderen. Als iemand mijn werk koopt dan vind ik dat allereerst een grote eer, maar soms ook jammer dat het voor anderen niet meer te zien is. Met HIM maken Luuk en Esther de kunstcollectie voor iedereen zichtbaar, dat is geweldig.”

De nieuwste aanwinst van HIM is een façade van gekleurd glas, ontworpen door de internationaal gevierde Sabine Marcelis.

“Luuk en Esther vroegen me een ontwerp te maken dat niet als losstaand object fungeert, maar permanent verbonden is aan het pand. Het was een no brainer om iets met de ramen te doen, ook omdat

mijn werk gaat over de interactie met licht. De façade kreeg gekleurd glas op de plek waar de zon mooi naar binnen valt, waardoor er een interessante wisselwerking tussen binnen en buiten ontstaat. Die lichtval activeert de ruimte. De kleurkeuze van het glas is terug te leiden naar de originele kleuren in het pand. Door een kleurenstudie weten we dat deze specifieke kleuren vooral in de liften werden gebruikt. De lift is ook een moment van transitie, dat vonden we een leuke parallel met deze ruimte.” Juist daar waar beweging en verandering centraal staat, is een moment van contemplatie waardevol. Met een paar van Marcelis' zitelementen wordt dit ook een plek om het lichteffect diepgaand te ervaren.

Sabine Marcelis, Gradient Glass Wall (artist impression), 2022

Sabine Marcelis

Het Industriegebouw
HIM is vanaf 14 mei iedere zaterdag en zondag tussen 14 en 15 uur te bezoeken.
Goudsesingel 66
hetindustriegebouw.nl

ROTTERDAM
ROOFTOP WALK

WALK
THE
WALK

26 mei – 24 juni

ROTTERDAMSE
DAKEN
DAGEN

Wandel van dak naar dak door
een toekomstbeeld van de stad

Boek een tijdslot op rooftopwalk.nl

Zonvonkengesproei*

*Stedelijk
Museum
Schiedam

Solotentoonstelling Zoro Feigl
14 mei t/m 11 september 2022

Crowdfundingplatform voordekunst wil het taboe rondom de geefvraag opheffen

Voordekunst is een online crowdfundingplatform voor projecten uit de creatieve industrie. Sinds haar oprichting in 2010 is voordekunst uitgegroeid tot het meest bekende platform voor makers om, zoals voordekunst haar bestaan zelf rechtvaardigt, de altijd lastige ‘geefvraag’ te stellen en maker en publiek samen te brengen. In gesprek met directeur Kristel Casander en twee succesvolle projecten, Oh Sophia en Operator.

- Hoe ben je bij voordekunst terecht gekomen?**

In 2012 begon ik als stagiair bij voordekunst, dat in 2010 is opgericht door Roy Cremers. Die stage liep een beetje uit de hand; ik mocht aanblijven. Toen Roy in 2020 stopte als directeur, werd ik gevraagd hem op te volgen. Dat was even wennen midden in coronatijd, maar de lastige positie waarin de cultuursector zich sinds de crisis in bevindt, laat ook weer zien hoe waardevol ons werk is.
- Wat is de impact van voordekunst?**

Hopelijk laten wij zien hoe belangrijk het contact is tussen maker en publiek. Een achterban die jou financieel wil ondersteunen is zo belangrijk. Maar naast het financiële aspect laten we makers zien dat ze gewaardeerd worden. En aan de andere kant; donateurs laten via ons zien dat Nederland kunst en cultuur wel degelijk belangrijk vindt. Zo is er in elf jaar tijd zo’n 36 à 37 miljoen euro gedoneerd, wat neerkomt op een gemiddelde donatie van 65 euro. Dat is echt een heel hoog bedrag, superto! Ook haalt 92% van de campagnes op voordekunst het streefbedrag. Daar zijn we erg trots op.
- Wat is het grote doel van voordekunst?**

Het taboe rondom de geefvraag opheffen. Nederland is echt een geefland, we geven graag! Maar toch durven veel kunstenaars niet te vragen om donaties. En dat is zonde! voordekunst.nl
- Wat voor soort projecten doen jullie vooral?**

We doen echt alles, van beeldende kunst tot albums en van restauraties tot publicaties. Alles kan, als het doel maar concreet is. We vragen ons per project af; is het logisch dat jij als maker op een site komt die voordekunst heet?

Kristel Casander | Foto: Liza Wolters

‘Pareil’, een van de portretten op het paviljoen, geschilderd door Monkidoe

‘Oh Sophia’, een project van kunstenaarsduo Monkidoe (Robert Rost en Lennaert Koorman) is een voorbeeld van een succesverhaal dat voordekunst in 2021 faciliteerde. Monkidoe schilderde portretten van kinderen uit het Sophia Kinderziekenhuis op het paviljoen naast boekhandel Donner in Rotterdam.

- Waarom wilden jullie een ode brengen aan het Sophia Kinderziekenhuis?**

Het idee is een paar jaar geleden ontstaan, omdat wij beiden een persoonlijke band met het ziekenhuis hebben. Wij zijn zo trots op de mensen die daar werken, en op al die kinderen die er liggen, dat we het gevoel hadden: daar moeten we iets mee.
- Hoe ging het proces in z’n werk?**

Het was geweldig; de kids die we portretteerden kwamen geregeld langs, hebben ons zelfs geholpen met schilderen. Via voordekunst hebben er wel tweehonderd mensen gedoneerd, we hadden ons streefbedrag binnen de kortste keren opgehaald.
- Waarom besloten jullie bij voordekunst een campagne op te zetten?**

Robert kende het al, we gingen daar neuzen, het voelde meteen goed. Heel professioneel en fijn contact. Voor ons was het stellen van die geefvraag wel even wennen, we hadden daarvoor altijd alles zelf gefinancierd. Maar voordekunst heeft ons zo goed geholpen, echt hartverwarmend. Ook een goeie naam hè, voordekunst. [@ohsophia-ode](https://ohsophia-ode)

Jeff Solo | Foto: Liza Wolters

Rotterdams online radiostation Operator laat zien dat voordekunst van vele culturele markten thuis is. In 2018 besloot het team van Operator voordekunst te benaderen. DJ Jeff Solo, één van de vijf oprichters van Operator, vertelt hoe dat proces verliep.

- Waarom klopten jullie aan bij voordekunst?**

De grootste reden was om de continuïteit van het station te waarborgen. Aan het begin deden we alles met eigen middelen, eigen apparatuur. Ook hadden we nog geen mobiele set-up, dus op locatie werken was moeilijk. Voordekunst was daarin een prachtige uitkomst.
- Waren een mooie afspiegeling van onze impact op de community. Zo hadden we vouchers van lokale platenzaken tot tickets voor verschillende clubnachten en schoenen van Patta.**

In de samenwerking met voordekunst hebben we onszelf goed kunnen definiëren. Tijdens de campagne zijn we supergoed geholpen, maar ook erna. Mede daardoor zijn we gaan groeien en staan we waar we nu staan: een volwaardig cultureel platform dat sinds dit jaar in het cultuurplan van de Gemeente Rotterdam wordt meegenomen. [@operator-radio](https://operator-radio.com) operator-radio.com

OBJECT, dé beurs voor design en sieraad

Susanne Khalil Yusef tijdens de opbouw van de groepstentoonstelling Moving Stories, de rijkdom van de Limes in Museum Valkhof, Nijmegen (te zien t/m 29 mei) | Foto: Liza Wolters

HAKA-gebouw

Kleurrijke kunst verbeeldt Palestijns verhaal

Zo kleurrijk als de kunstwerken van Susanne Khalil Yusef zijn, zo donker is het verhaal erachter. Trauma's binnen haar Palestijnse familie blijken voor Susanne een onuitputtelijke bron van inspiratie. Haar werk verbeeldt de gevolgen van ontheemd zijn en vraagt aandacht voor het lot van Palestijnen in het algemeen. GoMulan gallery toont haar werk tijdens designbeurs OBJECT Rotterdam.

Vingervlug geeft ze vorm aan verhalen die uit haar tenen komen. Dan weer in klei, dan weer met textiel of in brons, maar altijd als onderdeel van een installatie die een groter verhaal vertelt. Dat is haar missie, de verkoop ervan is een bijkomstigheid. Steeds weer reageert Susanne oprecht verbaasd wanneer mensen interesse in haar werk tonen. Na jarenlang voor vriend, vijand en vele instituties onzichtbaar te zijn geweest, is dit meer dan ze had durven dromen. Schaamte voor haar buitenlands-zijn domineerde haar jeugd. De omarming ervan was het startpunt van haar kunst zoals we die nu kennen. "Eenmaal op de academie kon ik op mijn eigen achtergrond reflecteren. Sinds mijn 25e had ik een verblijfsvergunning en ontstond er meer rust en ruimte om terug te blikken. Tot dat moment vond ik de gebeurtenissen uit mijn jeugd normaal. Het gevoel van minderwaardigheid, volwassenen die tegen mijn ouders schreeuwden, niet bij vriendinnen thuis mogen spelen en vertalen voor mijn

ouders." Met haar kunst doorbreekt ze de generatieoverstijgende schaamte. Als eerste van drie generaties vluchtelingen kreeg Susanne de kans om te studeren: in 2018 behaalde ze haar master aan de St. Joost academie in Den Bosch. Ze maakt veel, want ze heeft veel te vertellen. "Zolang de Palestijnse situatie niet verandert, ben ik gevangen in dit thema. Ik hoop bij te dragen aan een andere blik en meer begrip. Namelijk: Palestijnen zijn ook mensen en de impact van kolonisatie is gigantisch."

OBJECT Rotterdam

20 t/m 22 mei
HAKA-gebouw, Vierhavenstraat 40
Entree: € 15 (vrij toegang < 12 jaar)
objectrotterdam.com

Tijdens Rotterdam Art Week
Susanne's werk is zowel bij OBJECT Rotterdam als bij Prospects te zien.

Elk kunstwerk verdient evenveel aandacht

Gabija Seiliute over haar werk als junior curator voor Prospects

Prospects 2019 | Foto: Almicheal Fray

Jaarlijks organiseert het Mondriaan Fonds de tentoonstelling Prospects tijdens de Rotterdam Art Week. Naast een financiële bijdrage biedt het fonds veelbelovende, startende kunstenaars zo ook een podium. Waardevolle zichtbaarheid op dit punt van hun carrière, vindt Gabija – Gabi – Seiliute. Ze ondersteunt curator Johan Gustavsson bij de organisatie van de tiende editie en geeft een kijkje in haar werkzaamheden.

Dit jaar is de tentoonstelling groter dan ooit, met maar liefst 93 kunstenaars die hun werken tonen. Het is fijn om nog meer kunstenaars juist nu, na twee jaar pandemie, een podium te bieden, vindt Gabi. "Sinds vorig jaar ben ik betrokken bij Prospects, als assistent van Johan. Onze rol is iets anders dan je misschien verwacht van een curator in de traditionele zin van het woord, de selectie is immers al bepaald door het Mondriaan Fonds." Als junior curator van Prospects is Gabi's taak nauwer verwant aan de letterlijke betekenis van het woord: het Latijnse 'curare' betekent 'zorgen voor'. "Dat is precies wat wij doen. Wij hebben hier geen scheppende functie, maar zijn facilitator van de ervaring. De kunstenaar en bezoeker staan in ons werk centraal." Zorgen en borgen, dat is wat Gabi doet, want met veel kunstenaars bouwt ze een band op. "We volgen ze vanaf de start, ontmoeten ze allemaal persoonlijk, luisteren naar hun voorstel en adviseren. Tijdens de productiefase houden we met iedereen contact. Tegelijkertijd werken we nauw samen met de rest van het team: het productieteam van Art Rotterdam, het bouwteam, de tentoonstellingsontwerpers en natuurlijk het Mondriaan Fonds."

Voor Johan en Gabi is het de grootste uitdaging om elke kunstenaar een zo sterk mogelijke presentatie te geven.

Wordt dat geen gevecht om de vierkante meters? "Nee, maar het is zeker een complexe puzzel. We hebben veel geluk met het gebouw, de prachtige Van Nelle-fabriek. Bij de inrichting van de tentoonstelling kijken we niet alleen naar de juiste plek voor elk kunstwerk, maar ook naar de bezoekerservaring. Hoe kunnen we bezoekers optimaal door de ruimte leiden? Hoe houden we de interesse vast? Voor welke interessante onderlinge relaties tussen kunstwerken kunnen we zorgen? Hoe maken we een speels geheel? Het vloerplan is complex, want het moet conceptueel, ruimtelijk en visueel kloppen. We willen bijvoorbeeld zeker weten dat een installatie met geluid niet botst met naburige kunstwerken." Elk kunstwerk staat sterk op zichzelf en is onderdeel van een even sterk geheel.

Interpretatie is ook creatie

Elk kunstwerk verdient evenveel aandacht tijdens Prospects, dus het is belangrijk om persoonlijke voorkeuren thuis te laten, zegt Gabi. Al springen sommige werken eruit vanwege bijvoorbeeld hun relevantie in relatie tot de actualiteit. Een voorbeeld is het videokunstwerk van Ghita Skali. "Haar uitgangspunt is de jaren negentig-show van het Franse humoristische trio Les Inconnus, dat migranten als buitenaardse wezens in Frankrijk portretteert. Skali ondermijnt deze dynamiek door Europeanen te portretteren die

"HET VLOERPLAN IS COMPLEX, WANT HET MOET CONCEPTUEEL, RUIMTELIJK EN VISUEEL KLOPPEN"

massaal naar het zuidelijk halfrond trekken, op zoek naar werk." Kunst kan een krachtig instrument zijn om een dialoog op gang te brengen of, in dit geval, gedachten aan te wakkeren over iemands maatschappelijke, raciale en economische perspectief, vindt Gabi. "Natuurlijk is niet elk werk gemakkelijk onder één overkoepelend thema te plaatsen. Hoewel het verleidelijk kan zijn om kunstwerken op die wijze te ontleden of classificeren, hangt de betekenis af van de kijkerservaring. Dat vind ik mooi om te zien tijdens Prospects: toeschouwers geven met hun interpretatie zelf betekenis aan de kunstwerken en worden zo, in zekere zin, co-auteur."

column

Wilfried de Jong

Daniel Buren, Beelden in de Stad Rotterdam, voor het Caland Monument, 1988

Haar van boven

Oog in oog wil ik nog eens staan met mijn bronzen engel. Mijn arm op haar schouders leggen. Haar vleugels kunnen strelen. Samen uitkijken over de Maas en de lampen in de kamers van Hotel New York tellen.

Het is onmogelijk. Onbereikbaar kijkt 'de gevleugelde vrouwenfiguur' (de officiële omschrijving, ik zeg gewoon 'engel') vanaf zo'n tien meter hoogte op de punt van een monument annex fontein aan de Veerkade in Rotterdam. Het is een eerbetoon aan Pieter Caland, de civiel ingenieur die de Nieuwe Waterweg tekende.

Het beeld stond vanaf 1907 op de Coolsingel maar het werd vanwege verkeerstechnische redenen in 1939 verplaatst.

Beelden op een hoge sokkel, op een stenen reuzenspeld. Kennelijk moeten we opkijken naar schrijvers, goden en heersers. Afstand houden. Tegenwoordig biedt een eenvoudige drone soelaas. Maar een mens wil toch het liefst dicht op kunst zitten; klodders verf zien, de inzet van een beitel in steen, de korrel op een foto.

Daniel Buren is een bekend Frans kunstenaar. Met slimme ingrepen weet hij oud werk van anderen weer van glans te voorzien. Tijdens de Beeldenroute '88 was hij uitgenodigd iets te maken voor het 750-jarige Rotterdam. Buren zag het vergeten Caland-monument staan. Van platen en buizen liet hij een metalen trap bouwen om de obelisk heen. Zonder entreebewijs kon je omhoogklimmen tot je recht tegenover de engel stond. Dat hoofd; haar zwoele blik, met een touch of arrogance. Ze kreeg weer zo'n stomme Rotterdamse bijnaam: Haar van boven.

Ik heb de engel in dat jaar meermaals in de ogen gekeken, vaak in de nacht. Alleen. In beschenken toestand fluisterde ik verkeerde dingen in haar oor. Het schaarse licht viel telkens weer anders op haar verwerde gestalte.

Burens metalen trap is in 1988 afgebroken. Sindsdien moet ik weer omhoog turen. Mijn statige vriendin is alweer 34 jaar alleen. Dit verdient de engel niet. Wie helpt deze muze van de kunst in de open lucht van haar eenzaamheid af? Een afgekeurde houten trap van een glazenwasser en we komen al een heel eind.

Van chipszak tot sieraad

De Future Rocks van Jesler Muntendam zijn de edelstenen van morgen

Jewel Rotterdam is een blinkend nieuw platform waarin Rotterdamse sieradenontwerpers zich verenigen. Tijdens Rotterdam Art Week presenteren 27 aangesloten ontwerpers en twee student Sieraadvormgeving zich voor het eerst gezamenlijk bij OBJECT Rotterdam. Met zowel hun eigen collecties als een speciaal ontworpen sieraad voor mannen. Zo ook Jesler Muntendam. Ze studeerde in 2019 af aan de Willem de Kooning Academie met haar Future Rocks, een plastic antwoord op edelstenen.

De motivatie achter Jeslers ontwerpen is niet decoratief, maar idealistisch van aard. Haar doel? Het alomtegenwoordige en vervuulende plastic als luxe materiaal hercategoriseren, door het als grondstof voor de juwelen van morgen te behandelen. Haar sieraden dragen bij aan de vervulling van dit droombeeld, dat tijdens haar afstudeeronderzoek ontstond. "Ik raakte geïnspireerd door de plastic 'gesteenten', gevonden op het Hawaïaanse Kamilo Beach (bijnaam: 'Trash Beach'). Het illustreert de voetafdruk die we achterlaten, met materiaal dat we zelf creëerden." Ze begon deze 'stenen' zelf te maken: een bewerkelijk proces van smelten, schuren en polijsten. "Het werden voor mij daardoor dierbare objecten, dus waarom niet ook voor iemand anders? Ik besloot dat het sieraden moesten worden." De mensen die haar sieraden kopen, vinden duurzaamheid belangrijk. Want waar het bij edelstenen lastig is om te achterhalen

onder welke omstandigheden ze zijn gemijnd, is de oorsprong van haar stenen transparant. Het waren chipszakken en snoepverpakkingen. Of koffiezakken. "Ik maakte laatst trouwringen voor een stel dat de verpakkingen verzamelde van de koffie die ze samen drinken." Dat wordt vast een dubbel duurzaam huwelijk.

Mannensieraad

Tijdens OBJECT Rotterdam presenteert Jesler een mannensieraad. "Een lastige opdracht, want wie bepaalt of een sieraad door een man of een vrouw gedragen kan worden?" Jesler hoopt dat Jewel Rotterdam haar verdieping en verbinding biedt. "Ik ben nieuw in de sieradenwereld en ontdek graag hoe anderen over makerschap nadenken." jeslerjesler.com

Jesler Muntendam met Sheen Mirror - Orange in haar handen | Foto: Liza Wolters

Exhibition 1 Jul — 4 Sep '22

Summer of Art

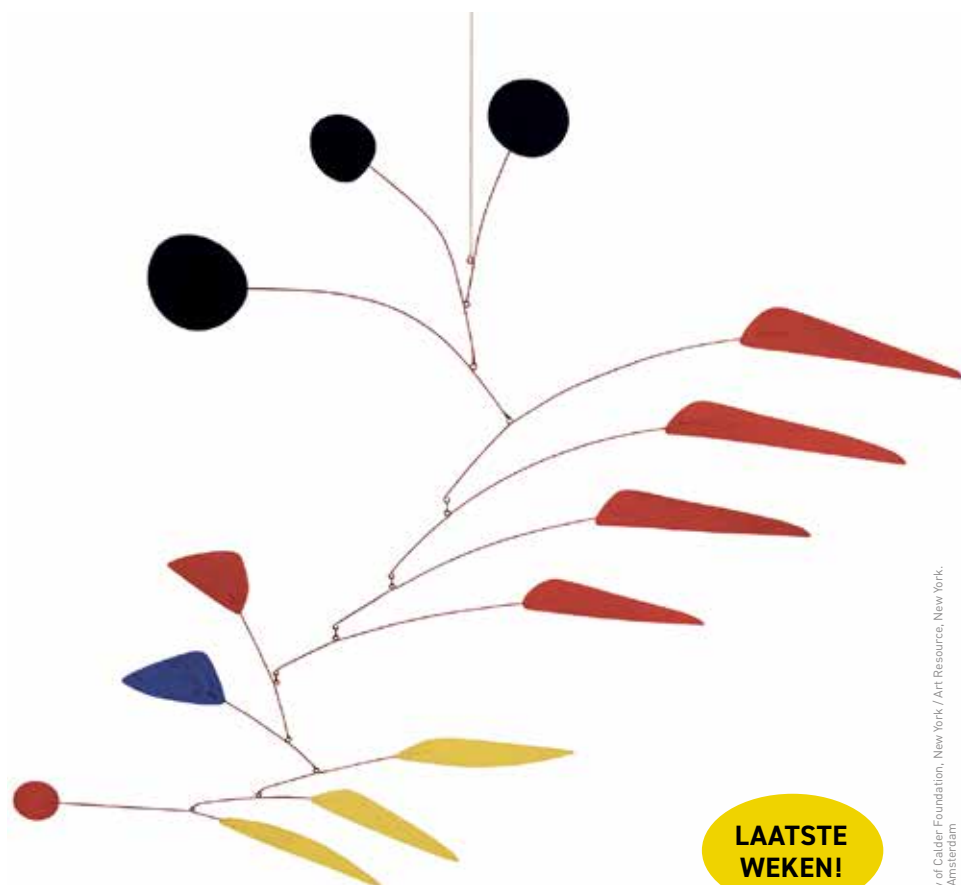
>150 Rotterdam
based artists

Curated by:
Piet de Jonge
Jessy Koeiman
Liesbeth Bik

Thanks to:
Gemeente Rotterdam
en kunstinstituut Melly

Artist Driven Playground --- Keileweg 18, Rotterdam ---- www.brutus.nl

BRUTUS

LAATSTE
WEKEN!

TOT EN MET 29 MEI 2022

CalderNOW

KUNSTHAU ROTTERDAM

Boek je starttijd op kunsthall.nl/tickets

Alexander Calder: Untitled, 1963. Fondation Gandur pour l'Art, Genève. Photograph courtesy of Calder Foundation, New York / Art Resource, New York.
© 2021 Calder Foundation, New York / Artists Rights Society (ARS), New York / Pictoright, Amsterdam

Koffers gevraagd!

Bouw mee aan een levensgroot kofferdoolhof en ontvang een ticket voor de opening van FENIX in 2024.

FENIX, een nieuw museum in Rotterdam, is dé plek van vertrek en aankomst. Waar miljoenen Europeanen vertrokken en net zoveel mensen van over de hele wereld aankwamen. Op de vlucht of de liefde achterna. Op zoek naar geluk of betere kansen. Koffers in alle soorten en maten zijn welkom. Nieuw en oud.

Ook zijn we op zoek naar koffers met een verhaal. Heeft jouw koffer een verhaal, bijvoorbeeld over ware liefde, avontuur of het nemen van afscheid? Vertel het ons tijdens een van de inzameldagen.

Voor aanmelden en informatie: fenix.nl/koffers

Lever je koffer in bij een
van de volgende locaties:

za 14 mei / **FENIX, Rotterdam**
zo 15 mei / **Rijksmuseum, Amsterdam**
zo 15 mei / **Bibliotheek Neude, Utrecht**
za 21 mei / **Forum, Groningen**
za 21 mei / **Rozet, Arnhem**
zo 22 mei / **TextielMuseum, Tilburg**
zo 22 mei / **Amare, Den Haag**

FENIX